

LAUSUNTOPYYNTÖKYSELY HALLITUKSEN ESIITYSLUONNOKSESTA LAIKSI SOSIAALI- JA TERVEYSPALVELUJEN TUOTTAMISESTA

1. Vastaajatahon virallinen nimi

Vastaajien määrä: 1

Nimi

- Invalidiliitto ry

2. Vastauksen kirjanneen henkilön nimi

Vastaajien määrä: 1

Nimi

- Riitta Saksanen

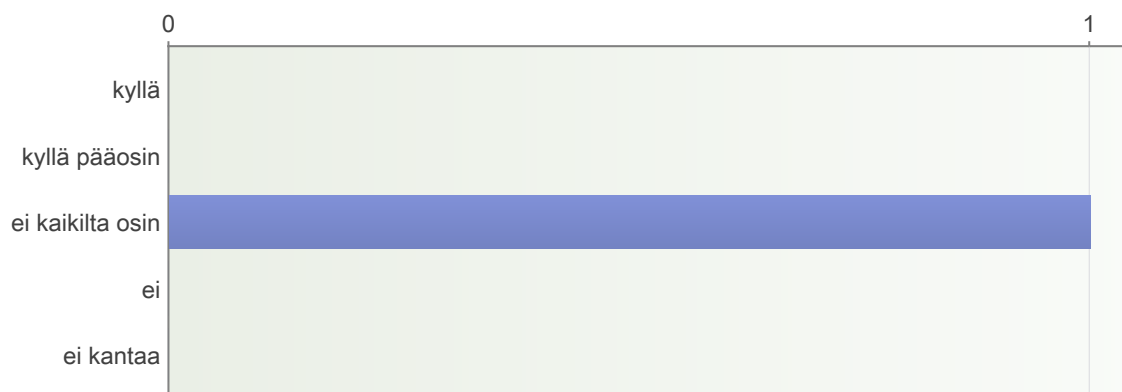
3. Vastauksen vastuuhenkilön yhteystiedot

Vastaajien määrä: 1

Etunimi	Sukunimi	Sähköposti
Laura	Andersson	laura.andersson@invalidiliitto.fi

4. Onko lain soveltaminen samanlaisena kaikkiin palvelun tuottajiin niiden oikeudellisesta muodosta ja toiminnan tarkoituksesta huolimatta perusteltu ratkaisu (2 §, 3 § 1 kohta)?

Vastaajien määrä: 1

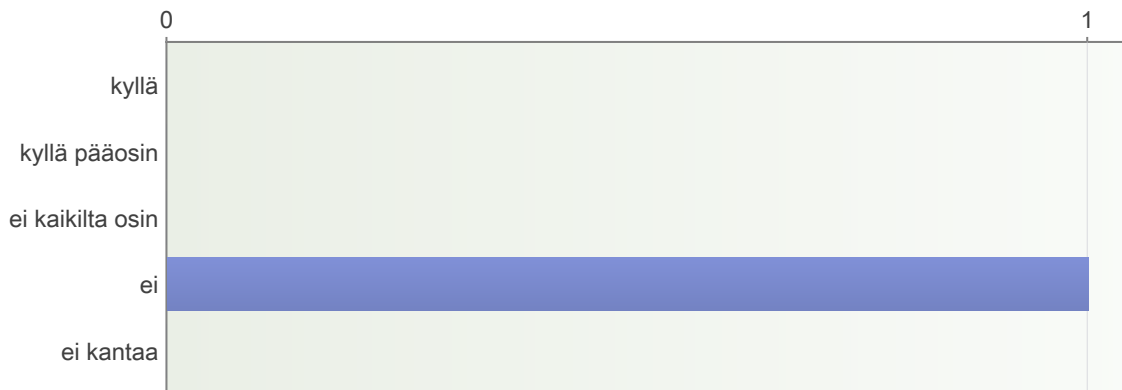

Avoimet vastaukset: ei kaikilta osin

- Lain soveltamisen tulee olla perusta kaikille sosiaali- ja terveyspalvelun tuottajille. Lakiesityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa on määritetty lain soveltamisesta maakunnan järjestämisvastuuseen kuuluviin sekä yksityisesti tuotettaviin sosiaali- ja terveyspalveluihin. On tärkeää huomioida, että muualla lainsäädännössä on annettu sosiaali- ja terveyspalveluja koskevia määräyksiä ja niiden tulee ohittaa tämä lainsäädäntö esim. STM:n asetus erityistason sairaanhoidon järjestämisestä ja keskistamisestä (1326/2010).

5. Parantavatko palvelun tuottajalle asetetut ehdot asiakas- ja potilasturvallisuutta (5-9 §, 13 §)?

Vastaajien määrä: 1

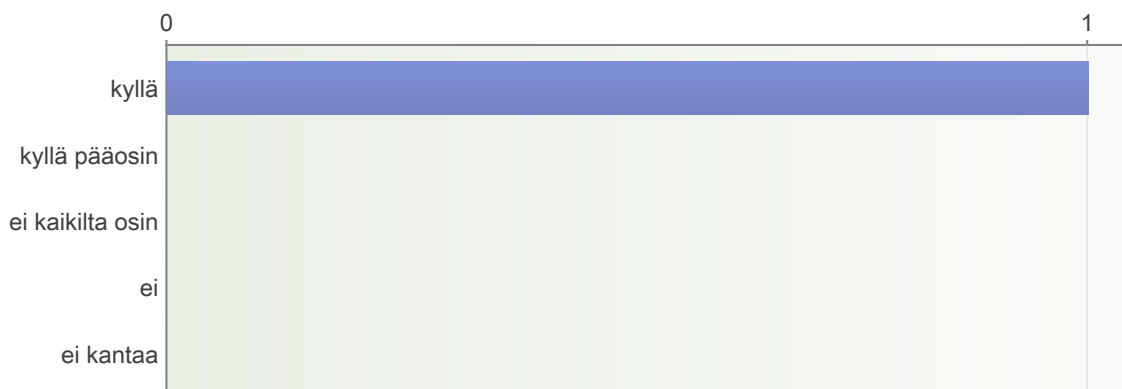

Avoimet vastaukset: ei

- Invalidiliitto näkee potilas- ja asiakasturvallisuuden lähtökohtana palveluiden tuottamisessa. Viranomaisen tehtävä on ensisijaisesti neuvoa, opastaa ja ohjata. Turvallisuus korostuu lyhytkestoisessa palveluissa niin kuin pitkäaikaisessa vuorokauden ympäri tapahtuvissa palveluissa. Turvallisuutta tukee esteettömyyden varmistaminen. Myös turvallisuuteen hätätilanteissa tulee varautua, kun asiakkaina on vaikeavammaisia ihmisiä, jotka tarvitsevat apua kaikissa päivittäisissä toiminnoissaan. Lupamenettelystä luopuminen heikentää asiakas- ja potilasturvallisuutta.

6. Vähentääkö palvelun tuottajan ja sen palveluyksiköiden erillinen rekisteröinti, palveluyksiköiden siirtokelpoisuus ja riskiperusteinen hyväksymismenettely palvelun tuottajan ja viranomaisen hallinnollista työtä (13 §, 15 § ja 17 §)?

Vastaajien määrä: 1

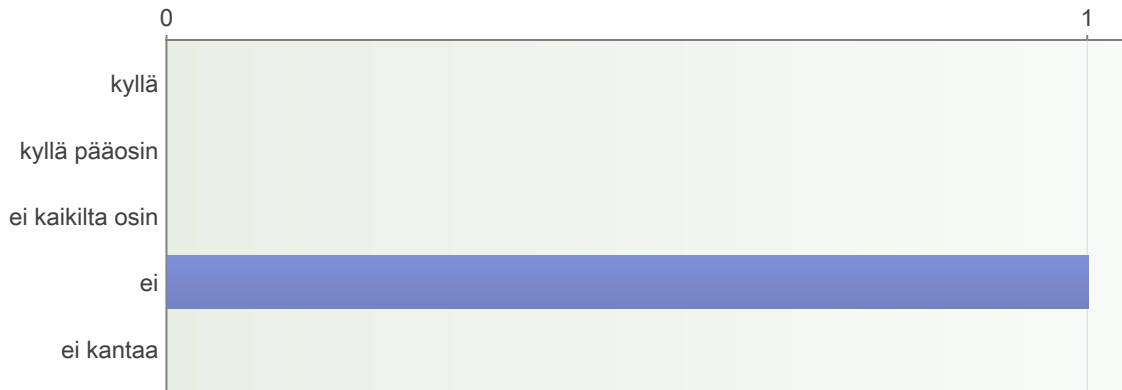

Avoimet vastaukset: kyllä

- Lakiesityksen mukainen toiminta vähentää hallinnollista työtä mutta lisää asiakaspalveluun kohdistuvia riskejä. Rekisteröidyn palveluyksikön siirtyessä toiselle rekisteröidylle palvelun tuottajalle tulee siirtymävaiheessa edellyttää esityksestä poiketen 13 § mukaiset tiedot. Vain näiden tietojen perusteella viranomainen voi arvioida, tapahtuuko palvelutuottajan toiminnassa oleellinen muutos vaiko ei.

7. Vähentääkö yhteisen palveluyksikön käyttömahdollisuus palvelun tuottajan ja viranomaisen hallinnollista työtä ja parantaako se mahdollisuuksia valvoa toimintaa kokonaisuutena (3 § 5 kohta, 18 §)?

Vastaajien määrä: 1

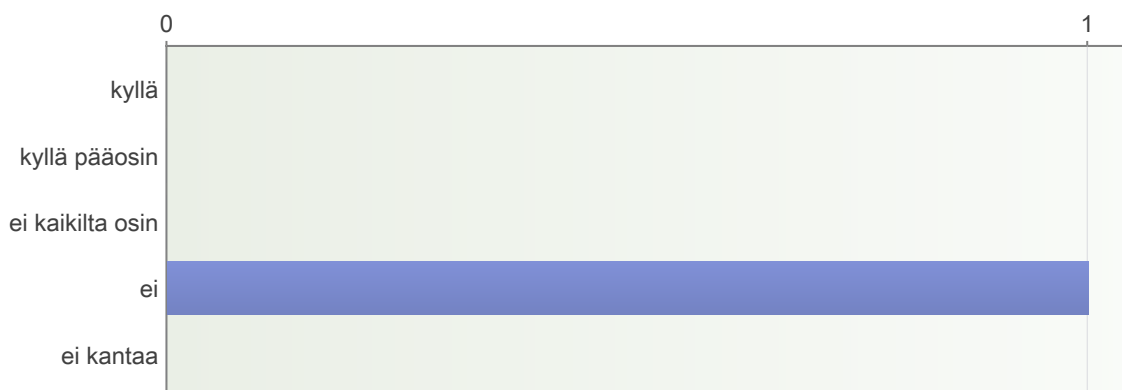

Avoimet vastaukset: ei

- Huomioitava tilanteet, joissa palvelun tuottaja vaihtuu yhteisen palveluyksikön sisällä. Näissä tilanteissa tarvitaan erilliset viranomaistoimet. Yhteisen palveluyksikön käyttömahdollisuus vaikeuttaa valvontaa, koska vastuu on hajautunut palveluyksikön sisällä eri palvelun tuottajille.

8. Onko vastuullisen palvelun tuottajan käsite ja tehtävät perusteltuja (3 § 5 kohta, 18 §)?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: ei

- Palvelun tuottajien keskuudesta valitulle vastuulliselle palvelun tuottajalle tulee antaa direktio-oikeus, jotta tämä voisi huolehtia vastuistaan. Tällä tulee olla asianmukaiset työkalut tehtävänsä hoitoon mm. potilas- ja asiakasrekisterin ylläpitoon. Vastuulliselle palveluntuottajalle kohdistuu vaatimuksia muilta palvelun tuottajilta, vaikka vastuu omasta toiminnasta ja viranomaisvelvoitteista säilyykin kullakin palveluntuottajalla itsellään. Tällä voi olla heikentävää vaikutusta myös asiakas- ja potilasturvallisuuden ja oikeusturvan toteutumiseen.

Esimerkiksi asianmukaisten potilastietojen kirjauksen viivästyminen tai puuttuminen voi muun hoidon yhteydessä aiheuttaa hoitovirheitä.

9. Onko vastuullisen palvelun tuottajan käsitteelle muita vaihtoehtoja?

Vastaajien määrä: 1

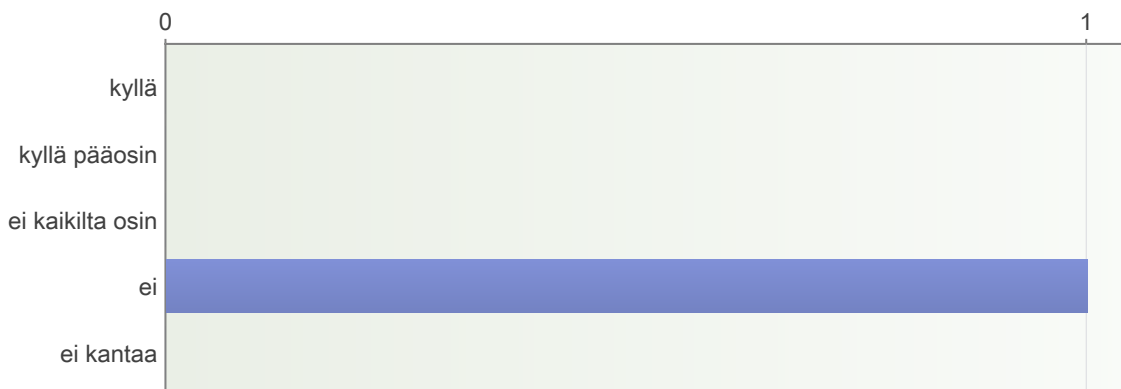

Avoimet vastaukset: kyllä

- Isännänvastuu malli, johon sisältyy direktio-oikeus toimintatapoihin, valvontaan ja ohjaukseen. Vastuullisuutta ei voi irrottaa mahdollisuudesta ohjeiden antamisen ja valvontavelvollisuudesta.

10. Ovatko valvovan viranomaisen keinot, mukaan lukien laiminlyöntimaksu ja rekisteristä poistaminen, riittävät asiakas- ja potilasturvallisuuden kannalta (4 luku)?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: ei

- Tilanteessa, jossa asiakas- tai potilasturvallisuus on vaarantunut ja se ei ole lakiesityksen 26 §:n määräysten ja pakkokeinojen avulla korjautunut tulee lisäksi voida antaa sanktio. Tämän tulee olla konkreettisempi kuin nyt esitetty laiminlyöntimaksu. Tässä laissa toistuvista laiminlyönneistä, huolimattomuudesta ja tuottamuksellisuudesta voidaan antaa rangaistus rikoslain perusteella.

11. Muut vapaamuotoiset huomiot laista sosiaali- ja terveystalvelujen tuottamisesta.

Vastaaajien määrä: 1

- Invalidiliitto ry kiittää mahdollisuudesta tulla kuulluksi asiassa. Invalidiliitto arvioi lakiesitystä sosiaali- ja terveystalveluiden tuottamisesta asiakas- ja potilasturvallisuuden näkökulmasta. Lisäksi keskeistä fyysisesti vammaisten talveluiden käyttäjien kohdalla on talveluissa käytettävien laitteiden sekä tilojen esteettömyys. Invalidiliitto ry pitää välttämättömänä, että sosiaali- ja terveystalveluiden tuottamisessa huomioidaan seuraavaa:
 - Talvelun tuottajan toimintaedellytykset tulee varmistaa niin ammatitaidon ja substanssiosaamisen sekä toimintaympäristön osalta ja etukäteen tehtävä tarkistuskäynti on kohdistettava kaikkiin talveluuyksiköihin.
 - Talvelun tuottajalla on oltava kokemusta, erityisosaamista ja valmiutta laaja-alaisesti huomioida myös vaativimpia talveluja tarvitsevien yksilölliset talvelutarpeet. Lisäksi talveluntuottajilla on oltava valmius tarpeen vaatiessa muuttaa toimintakäytäntöjä asiakkaan vaihtuvien tilanteiden mukaisesti.
 - Talvelun tuottajan valmius tarvittavaan yhteistyöhön verkostojen sekä talvelun käyttäjän omaisten ja läheisten kanssa on välttämätöntä asiakaslähtöisten, sujuvien ja vaikuttavien hoito- ja talveluketjujen takaamiseksi.

Rekisteröiminen

Asiakirjaperusteinen talveluuyksikön rekisteröiminen ja siihen perustuva toiminnan käynnistäminen on liian kevyt tapa julkisen vallan huolehtia ja varmistaa talvelun tuottajan tehtävä, laatu ja talveluiden toimivuus. Invalidiliitto korostaa vahvan sisältöperusteisen osaamisen sekä toimitilat ja välineistön huomioivan arvioinnin merkitystä osana talveluuyksikön rekisteröintiä. Riskiperusteinen arviointi edellyttää erityistä valmiutta arviointiin koska kyseessä ovat ihmisiin kohdentuvat talvelut. Talvelut kohdistuvat eri-ikäisille, eri elämäntilanteissa oleville ihmisille ja talvelutarpeet määrittyvät yksilöllisesti toimintakyvyn sekä elämäntilanteen mukaan. Talvelut kohdistuvat pääosin ihmisille, joiden oma kyky toimia, ottaa kantaa tai "vaatia" tietynlaista tukea itselleen on rajoittunutta. Heidän kohdallaan myös toimintaympäristön esteettömyydellä ja saavutettavuudella on osallisuutta, itsenäisyyttä, yksityisyyttä ja itsemäärämisoikeutta tukeva merkitys. Talveluiden käyttäjien mahdollisimman itsenäisen toiminnan tukemiseksi ympäristön esteettömyys on välttämätön. Ennakollinen riskiperusteinen puuttuminen on tärkeä viranomaistoimi ennen rekisteröimistä huomioiden talveluiden merkitys ja riskit mm. tietosuojassa, laitostallan käytöstä, syrjäytymisestä, syrjäyttämisestä tai riippuvuuksien syntyisestä.

Ennakkotarkistus talveluntuottajan talveluuyksikössä ennen rekisteröitymistä on perusteltua talvelun tuottajan sekä asiakkaan lähtökohdista. Ohjaava ennakkotarkistus poistaa talvelun tuottajalta epävarmuutta toiminnan sisällön, laitteiden ja välineiden sekä toimitilojen sopivuudesta talvelujen asiakkaille. Talveluiden käyttäjien osalta turvallinen ja asianmukainen talvelu voi toteutua. Talvelun tuottajan ja talveluuyksikön rekisteröinti erikseen on perusteltua.

Toiminnan valvonta

Valvontaviranomaisena toimisivat aluehallintovirastot ja/tai Valvira. Tämä tarkoittaa, että talvelujen läheltä tapahtuva valvonta heikkenee. Lakiesityksestä ei ilmene yhteys esim. sosiaalityöntekijän tekemään hallintopäätökseen (Shl 15 §) tai terveydenhuollossa tehtyyn hoitoratkaisuun (Thl57 §) liittyviin valvonta velvoitteisiin.

Säätelyn keventäminen kohdentuu toimilupajärjestelmään ja valvontaan. Riski on, että talvelujen toimivuuden julkinen varmistaminen heikkenee ja luottamukseen perustuva talvelutuotanto vahvistuu. Tästä syystä varmistettava, että aluehallintovirastoissa ja Valvirassa on riittävä resurssi ja substanssiosaaminen nopeaan reagointiin.

Invalidiliitto korostaa vastuullisen ja konkreettisen ennakkoselvityksen merkitystä ennen talveluntuottajan rekisteröimistä. Tarkistusoikey on kirjattu lakiesitykseen, mutta voiko se toteutua käytännössä oikea-aikaisesti. Sosiaali- ja terveystalveluissa on kyse perustalveluista, joilla on vaikutus asiakkaiden päivittäisen elämän edellytyksille. Tämä korostuu erityisen haavoittuvien asiakasryhmien kohdalla. Asiat eivät voi odottaa ilman riskiä inhimillisestä kärsimyksestä.

Yhteistyökyky velvoite

Palvelun tuottajan yhteistyövalmius on tärkeää. Lapsiasiakkaiden kohdalla korostuu (esim. harvinaisissa sairaus ja vamma ryhmissä) yhteistyö vanhempien ohella mm. kunnan tuottamien palveluiden kuten varhaiskasvatuksen sekä muun opetustoimen kanssa. Sosiaaliturvaan ja -palveluihin sekä terveydenhuoltoon kytkeytyvät erilaiset yksilöllisiin tarpeisiin perustuvat suunnitelmat. Näitä ovat mm. varhaiskasvatussuunnitelma, henkilökohtainen opetus- ja kuntoutussuunnitelma, palvelusuunnitelmat, hoitosuunnitelma ja kuntoutussuunnitelma. Suunnitelmien osalta asiakkaan osallistuminen sekä verkostojen yhteistyökyky korostuvat. Lisäksi hyvin laaditut monialaiset suunnitelmat tukevat toimivia palveluketjuja palvelun käyttäjän hyväksi

Palveluiden laatu

Palvelun tarve voi olla joko lyhyt- tai pitkäaikaista. Monet lyhytaikaiset palvelut ovat usein välivaihe, ”valmentautumis- tai arviointivaihe” ennen pitempi aikaisia ratkaisuja. Em. toiminnoille tulee olla laadukkaat, yksilöllisistä lähtökohdista rakennetut palveluvaihtoehdot. Pitkäaikaisten tai pysyväisluonteisten palveluiden osalta hyvän kohtelun ohella korostuu luottamus: palvelun saatavuuteen, turvallisuuteen, yksilöllisistä tarpeista rakentuvaan kokonaisuuteen, asiakaslähtöisiin muutoksiin tarvittaessa, yksityisyyteen sekä osallisuuden tukemiseen ja vahvistamiseen. Palveluiden tulee tuottaa lisäarvoa asiakkaalle itsenäisen selviytymisen tukena. Tälle edellytyksenä ovat asianmukaiset ja riittävät tilat joissa huomioidaan esteettömyyden ohella myös apuvälineiden käyttäjien tilatarpeet. Esimerkiksi tila apuvälineiden säilyttämiseen ja sähköisten apuvälineiden turvalliseen lataamiseen. Palvelun tuottajan tulee varmistaa käyttäjän ja omaisten palautteen antamisen mahdollisuus.

Palvelut etäyhteyttä hyödyntäen

Lakiesityksen yksityiskohtaisissa perusteissa 6 § kohdalla on nostettu esiin palvelujen tuottaminen etäyhteyden avulla. Ohjeistus vaatii tarkennusta siltä osin mihin etäpalveluiden kohdalla palvelun tuottajan vastuu yltää (esim. etäyhteyksissä käytettävän laitteiston suojaus asiat) ja mistä asioista asiakas vastaa itse.

Viittaus kysymys 5.

Omavalvontasuunnitelma on hyvä väline asiakas- ja potilasturvallisuuden seuraamiselle sekä varmistamaan palveluiden asianmukaisen toteutumisen. Se toimii ennaltaehkäisevänä instrumenttina turvallisuuspuutteiden havaitsemisessa ja korjaamisessa sekä palvelun kehittämisessä. Omavalvontasuunnitelmassa tulee huomioida laaja-alaisesti arviointimittaristoja, joissa tulee näkyviin myös turvallisuus ja palvelutyytyväisyyden näkökulma. Asiakaspalautteilla tulee olla merkitystä omavalvontasuunnitelman sisältöön. Valvonta viranomaisten tulee kohdistaa seuranta myös omavalvontasuunnitelmien sisältöön. Hyvänä asiana lakiesityksessä on, että omavalvontasuunnitelman tulee olla julkisesti nähtävänä.

13 § 9 kohdassa nostetaan esiin sosiaali- ja terveyspalveluissa käytettävät tilat ja välineistöt. Pelkkä tieto viranomaishyväksymisestä ei ole riittävä vaan palveluntuottajan tulee kuvaukseen lisätä vähintäänkin ao. viranomaisten hyväksymispäivämäärät, jotta voidaan arvioida esim. hyväksymisen ajantasaisuutta.

13 § 15 kohdassa nostetaan esiin potilaan asemasta ja oikeuksia koskevan lain perusteella säädetty potilasasiamies. Lakiesityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa on nostettu esiin yksityisten sosiaalipalvelujen asiakkaan mahdollisuus käyttää kunnan sosiaaliasiamiehen palveluita. Tämä tulisi sisällyttää lakitekstiin ja lisätä tarkennus tarkoitetaanko palveluyksikön sijaintikunnan sosiaaliasiamiestä vaiko asiakkaan kotikunnan sosiaaliasiamiestä?

Viittaus kysymys 6.

Rekisteröinti asiakirjoihin perustuva arviointi riskiperusteisessa hyväksymismenettelyssä ei ole riittävää. Sosiaali- ja terveyspalvelut kohdistuvat aina asiakkaan turvallisuuteen, hyvinvointiin sekä toimintaedellytyksien parantamiseen tai ylläpitämiseen. Näiden osalta ei riittävän varmaa arviointimittaristoa voida luoda, jotta inhimillinen ja tarkoituksenmukainen palvelu voidaan taata. Riskiarvio myös työturvallisuuden osalta kuuluu tähän esim. ympärivuorokautisia palveluita tarjoavien palvelun tuottajien osalta. Tästä syystä rekisteröintiviranomaisten substanssiasiantuntemuksen varmistaminen on välttämätön asia. Ennakkotarkistus

rekisteröinnin yhteydessä on ainutkertainen tilaisuus viranomaiselle antaa tarkkoja ja yksityiskohtaisia neuvoja ja opastusta aloittavalle palveluntuottajalle. Erillinen rekisteröinti on hyvä valinnanvapauden näkökulmasta. Näin rakentuu tarkoituksenmukainen palvelutuottajarekisteri, jonka avulla palvelujärjestelmän maakunnallinen seuraaminen ja kehittäminen helpottuu kun saadaan tietoa, mitä palveluita on riittävästi ja mitä puuttuu.